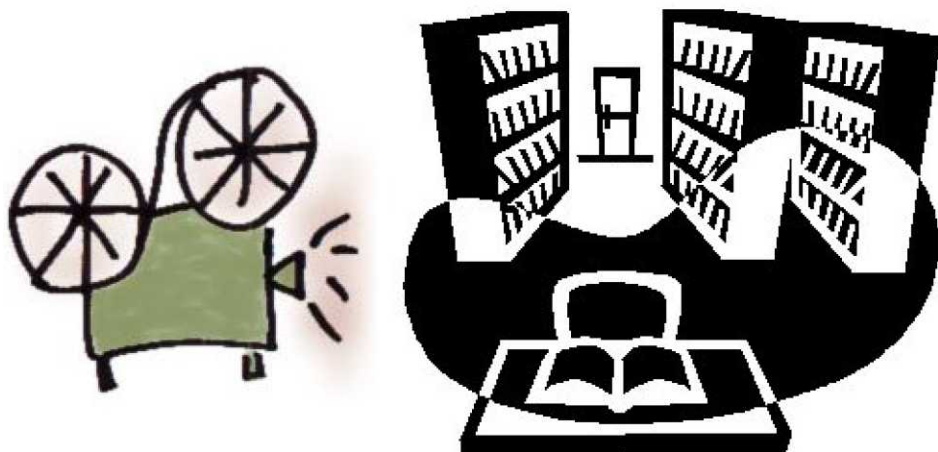

Biblioteca Oberta

Guia d'audiovisuals LES BIBLIOTEQUES EN EL CINEMA

Biblioteca Central. C/ Solades, 25.

Tel. 964 52 04 81

e-mail: biblioteca@ajvila-real.es

Nº 9 juny 2005 ©SMB Vila-real

La imatge de les biblioteques en el cinema

Les biblioteques tenen una gran importància en el desenvolupament de la societat actual, i per aquesta raó, no és gens difícil trobar escenes de pel·lícules rodades dins d'elles. La seua utilització com a escenari cinematogràfic respon a la necessitat fonamental de la recerca de la informació, és a dir, recerca de dades o claus que ajuden a entendre o resoldre un problema. La seua utilitat social, cultural, lúdica, etc., i fins i tot com a lloc de cita, també s'hi troben ben retratades. En l'actualitat, l'ús principal que se li ha donat ha estat com a centre d'informació i documentació, utilitzant-la per a accedir a Internet o per a l'enviament d'un correu electrònic.

La presència de la biblioteca i del que hi ha al seu entorn s'ha mantingut present al llarg de la història del cinema d'una manera constant. La visió que d'ella s'ha tret, o del personal laboral, no correspon sempre amb la realitat, sinó més bé a una imatge que perdura en la memòria. A través d'una recerca

retrospectiva, es pot veure en primer lloc, l'evolució del personatge del bibliotecari, i en segon lloc, l'ampliació dels diferents tipus de materials com són els audiovisuals (Disc en vinil, DVD, VHS, CD-Rom, etc.), així com els avanços tecnològics que disposa avui en dia un gran nombre de biblioteques. Dins de les cinematografies, és fonamentalment l'americana qui l'ha utilitzat més freqüentment en les seues pel·lícules, seguida de la francesa. En l'espanyola l'aparició de qualsevol tipus de biblioteques fins fa no res era quasi nul·la per no dir inexistent. En l'actualitat comencem a tenir diversos exemples, fet que simbolitza una gradual normalització cultural, però al mateix temps també, l'estat dels respectius sistemes bibliotecaris i de l'ús més freqüent de la biblioteca per part dels americans.

La biblioteca i el seu personal laboral

El protagonisme del bibliotecari en una pel·lícula no és tan important com la de la seua professió, però el de la biblioteca sí que ho és algunes vegades.

Quan es veuen les façanes exteriors de les biblioteques en el cinema americà, corresponent normalment a monumentals edificis d'estil neoclàssic.

Una imatge clàssica per no dir llegendària de les biblioteques és la d'una sala o habitació, amb prestatgeries plenes de llibres vells i polsosos, quasi

reliquies, amb xicotets ratolins que circulen lliurement. Els llibres, acumulats en grans piles, conformen inexpugnables laberints de paper. El bibliotecari, o la persona encarregada de la biblioteca,

si fóra un home, seria vell, erudit, amb lents i submergit en un fitxer. Si fóra dona, aquesta portaria també lents i un típic monyo, donant-li un aspecte de vella aspra. Aquesta recreació, estaria ambientada en les biblioteques decimonòniques i de la primera meitat del segle XX, ja que malauradament, és la imatge que ha perdurat en la memòria.

Les produccions cinematogràfiques no utilitzen aquest estereotip, però altrament, rarament ens ofereixen d'una manera real i força convincent la professió bibliotecària, fet que per raons òbvies no pot convèncer els bibliotecaris, ja que coneixem sobradament les tasques a desenvolupar, però sí que ho pot fer amb el públic en general.

Les tasques a realitzar pels bibliotecaris les poden entreveure en alguna de les nombroses escenes de les diferents produccions que coneixem. La inscripció, préstec i informació, funcions fonamentals d'una biblioteca, estan ben desenvolupades en *Desayuno con diamantes*. Els dos protagonistes, interpretats per Audrey Hepburn i George Peppard, entren a una biblioteca pública i ell li explica què és una biblioteca, on es troben els llibres, com es pot fer una recerca als fitxers, com s'ha de demanar un llibre, etc. En canvi, la bibliotecària que els atén realitza un paper d'una dona un poc aspra i fonamentalment de guardiana de l'ordre demanant silenci. En altres produccions, la recepció d'un usuari que va a demanar qualsevol cosa al tauler s'ha representat de diferents maneres, en algunes més encertades com en *El guardià de les paraules* o *Històries de Filadelfia*, i en altres no tant com *La decisió de Sofia*. La professió del bibliotecari compta amb unes tasques que no estan a la vista de l'usuari, i és el que podríem anomenar com recorregut de llibre o del material en

qüestió, és a dir, des de la seua selecció i adquisició fins la seua col·locació al pannel de novetats i d'ací a les prestatgeries. Entre aquestes tasques està el registre, la catalogació, timbrat, etc. En *Su otra esposa* es pot veure una de les poques seqüències cinematogràfiques que tracten la catalogació, però en aquest cas, la catalogació d'un centre de documentació d'una gran cadena de TV.

Aquesta producció és interessant també pel fet que ens mostra també les dificultats d'adaptació del personal laboral amb l'arribada de la informàtica. L'activitat de l'ordenació, la col·locació dels llibres als prestatges apareix freqüentment representada en les produccions. Una escena moltes vegades filmada, ja siga en una biblioteca universitària o municipal és veure el personal bibliotecari col·locant els llibres tornats, amb carret o no, o deixats al damunt de la taula o pupitre. En *Durmiendo con su enemigo*, la protagonista Julia Roberts, treballa a temps parcial en una biblioteca. Després d'abandonar el seu espòs i canviar d'identitat, es

trasllada de localitat i torna a trobar un treball en una altra biblioteca. En aquesta producció, ni el treball bibliotecari ni la biblioteca apareixen, però hi ha una escena on un amic li pregunta quin treball fa en la biblioteca, a la qual cosa ella respon que no res, apilar, arxivar i registrar.

La recerca de la informació en les biblioteques

L'accés a la informació ha millorat moltíssim en els darrers anys, gràcies principalment a una ferramenta imprescindible com és Internet. En Internet no es troba tot, però sí moltes coses i de vegades d'una manera molt ràpida, fet que estalvia temps, que tan car és en aquests dies. Amb o sense Internet, la biblioteca ha estat un dels recursos habituals utilitzats pels cercadors d'informació. En el cinema, la recerca de la investigació en les biblioteques està realitzada pràcticament sempre per l'usuari en qüestió. En cas de necessitat urgent, qualsevol ciutadà de peu es transforma en un magnífic investigador documental, capaç d'arribar al

final de la recerca d'una manera normalment satisfactòria. El bibliotecari, en canvi, algunes vegades el pot assessorar o indicar on es troba el material buscat, però no se li dona major protagonisme. Entre els col·lectius professionals que més vegades apareixen a la gran pantalla buscant la informació en centres de documentació o biblioteques són els periodistes o els advocats. Els temes de recerca més recurrents a les pantalles solen ser la identificació o recerca d'una persona, conèixer la seua vida anterior, assumptes relacionats amb la justícia com trobar proves que demostren la innocència d'una persona, buscar un fet passat, investigar una malaltia, etc.

En les pel·lícules de gènere policíac la investigació d'un cas requereix, entre altres fets, trobar unes pistes i posteriorment analitzar-les per tal d'arribar a la seua conclusió. En aquest context trobem a la biblioteca o a qualsevol altre centre d'informació, al qual acudirán tot tipus de personatges amb una manera d'actuar molt diferent entre ells mateixos: policies i detectius privats principalment, al que podem afegir de manera esporàdica els espies o agents secrets.

La lluita contra el crim dins de l'estat de dret correspon al cos policial, on ens trobem amb un tipus d'investigació metòdic, basada en el procediment, on la recollida d'informació ha de sotmetre's a unes estrictes normes. En produccions d'aquest gènere, l'advocat fiscal o defensor tenen molt protagonisme intentant desvetllar tota la veritat d'un complicat cas. De vegades, ens trobem que el fiscal investiga de forma paral·lela al cos policial, i la defensa al del detectiu privat. En *Seven*, la policia no vol deixar res sense investigar i busca en la base de dades central que controla el préstec de les biblioteques públiques dels llibres, segons ells, més perillósos.

El detectiu o investigador privat del segle XX és una persona normalment solitària, de vida independent i que resol els seus casos gràcies a la seua intel·ligència. Moltes vegades es tracta d'un antic membre del cos policial que ha estat despatxat per la seua arrogància o per no poder veure els seus superiors, però on encara hi manté amistats.

Una altra cosa són els investigadors de tipus aristocràtic com Sherlock Holmes o Hercules Poirot, entre altres, que no tenen pràcticament res a veure amb els altres respecte al seu procediment de recerca. Els recursos del detectiu per a la recerca de la informació són els mateixos que el d'una persona corrent, però com encara manté contactes dins del cos policial, sempre hi haurà un amic que li passarà la informació d'algun arxiu o expedient en concret. El seu mètode d'investigació és de vegades un poc anàrquic, però això no l'impedeix arribar a resoldre el cas. Les visites a les biblioteques són més aviat escadusseres, però quan la fan, és sobretot per fer ús de l'hemeroteca o, més recentment, d'Internet i del correu electrònic.

En el següent llistat hem inclòs una relació d'alguns títols cinematogràfics amb diverses escenes i moments relacionats amb el món de les biblioteques, ja siguin públiques o privades. Els títols en negreta es troben a les nostres prestatgeries.

A propósito de Henry (Regarding Henry, 1991). Dir. Mike Nichols.

Ábrete de orejas (Pick up your ears, 1987). Dir. Stephen Frears.

American Pie (American Pie, 1999). Dir. Paul Weitz.

Antes que anochezca (Before night falls, 2000). Dir. Julian Schnabel. (A kiss before dying

Bésame antes de morir, 1991). Dir. James Dearden.

Cabaret (Cabaret, 1972). Dir. Bob Fosse.

Cadena perpetua (The shawshank redemption, 1994). Dir. Fran Darabont.

Carrie (Carrie, 1976). Dir. Brian de Palma.

Cartas a Iris (Stanley & Iris, 1990). Dir. Martin Ritt.

Ciudadano Kane (Citizen Kane, 1941). Dir. Orson Welles.

Conte d'hivern (Conte d'hiver, 1992). Dir. Éric Rohmer.

De sobte l'últim estiu (Sunddenly, last summer, 1959). Dir. Joseph L. Mankiewicz.

Desayuno con diamantes (Breakfast at Tiffany's, 1961). Dir. Blake Edwards.

Deuda de sangre (Blood work, 2002). Dir. Clint Eastwood.

Durmiendo con su enemigo (Sleeping with the enemy, 1991). Dir. Joseph Ruben.

L'arbre, l'alcalde, i la mediateca (L'arbre, le maire et la médiathèque, 1993). Dir. Éric Rohmer.

El año de las luces (1986). Dir. Fernando Trueba.

El baile de los vampiros (The fearless vampire killers, 1967). Dir. Roman Polansky.

El carnaval de las tinieblas (Something wicked this way comes, 1982). Dir. Jack Clayton.

El cielo se equivocó (Chances are, 1989). Dir. Emile Ardolino.

El corazón del Ángel (1987). Dir. Alan Parker.

El día de mañana (The day of the tomorrow, 2004). Dir.

El doctor Zhivago (Doctor Zhivago, 1966). Dir. David Lean.

***El graduat (The graduate, 1967).* Dir. Mike Nichols.**

El guardià de les paraules (The pagemaster, 1994). Dir. Maurice Hunt.

***El nom de la rosa (Le nom de la rose, 1986).* Dir. Jean Jacques Annaud.**

***El perquè de les coses (1994).* Dir. Ventura Pons.**

***El sueño eterno (The big sleep, 1945).* Dir. Howard Hawks.**

El substitut (The substitute, 1996). Dir. Robert Mandel.

Filadelfia (Philadelphia, 1993). Dir. Jonathan Demme.

Forajidos (The killers, 1946). Dir. Robert Siodmak

***Hannibal (Hannibal, 2001).* Dir. Ridley Scott.**

Harry Potter i la cambra secreta (Harry Potter and the chambers of secrets. 2002). Dir. Chris Columbus.

***Històries de Filadelfia (The Philadelphia story, 1940).* Dir. George Cukor.**

***Indiana Jones i l'última croada (Indiana Jones ant the last Crusade, 1989).* Dir. Steven Spielberg.**

***Íntim i personal (1996).* Dir. Jon Avnet.**

***Joc perillós (Foul play, 1978).* Dir. Colin Higgins.**

***La bella y la bestia (The beauty and the beast, 1991).* Dir. Trousdale i K. Wise.**

***La decisió de Sofia (The Sophie's choice, 1982).* Dir. Alan J. Pakula.**

***La fuga de Alcatraz (Escape from Alcatraz, 1979).* Dir. Don Siegel.**

***La historia interminable III: Las aventuras de Bastian (The meveremdomg history, 1994).* Dir. Peter MacDonald.**

***La jungla d'asfalt (The asphalt jungle, 1950).* Dir. John Huston.**

***La novena porta (The nine, 1999).* Roman Polanski.**

***La sombra de una duda (Shadow of a doubt, 1943).* Dir. Alfred Hitchcock.**

La versión Browning (The Browning version, 1994). Dir. Mike Figgis.
Los cazafantasmas (Ghostbusters, 1984). Dir. Ivan Reitman
Los rios de color púrpura (Les rivières pourpres, 2000). Dir. Mathieu Kassovitz.
Los rios de color púrpura II: Los angeles del apocalipsis (Les rivières pourpres II: Anges des apocalypses, 2004). Dir. Olivier Rahan.
Los sin nombre (1999). Dir. Jaume Balagueró.
Love story (Love story, 1971). Dir. Arthur Hiller.
Malcolm X (Malcolm X, 1992). Dir. Spike Lee.
Mercury rising (Mercury rising, 1998). Dir. Harold Becker.
Misery (Misery, 1990). Dir. Rob Reiner.
Nelly i el Sr. Arnaud (1995). Dir. Claude Sautet.
¡Qué bello es vivir! (It's a wonderfull life, 1946). Frank Capra.
Seven (Seven, 1995). Dir. David Fincher.
Su otra esposa (The desk set, 1957). Dir. Walter Lang.
Tallo de hierro (Ironweed, 1988). Dir. Héctor Babenco.
Tesis (1996). Dir. Alejandro Amenábar.
Ya eres un gran chico (You're big boy now, 1966). Dir. Francis Ford Coppola.

Bibliografia

Gómez Hernández, J. A., Saorín Pérez, T. (2001): “La imagen reflejada: presencia de las bibliotecas en la cultura de masas”. *La información y las biblioteca en la cultura de masas*, coord. José A. Gómez Hernández, Tomás Saorín Pérez. Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques. València, 19-57.

Ontoria, A. (1996): “La biblioteca en el cine”. *Educación y Biblioteca*, 74. Madrid, 46-59.

Saorín Pérez, T. (2001): “La información en las películas y novelas de género policiaco y de espías”. *La información y las biblioteca en la cultura de masas*, coord. José A. Gómez Hernández, Tomás Saorín Pérez. Direcció General del Llibre, Arxius i Biblioteques. València, 255-265.